ETNOGRAFISKA AVDELNINGEN

Inkomster:

Till samlingarnas ökande	2.000:—
» » vård m. m.	2.400:—
» » vetenskapliga bearbetning	500:—
» » konservering	500:—
» extra arbetshjälp	4.250:—
» reskostnader	250:—
Gåvomedel	4.872:24
Summa kr.	14.772:24

Utgifter:

Till samlingarnas ökande	1.996:69
» » vård m. m.	2.446:64
» » vetenskapliga bearbetning	500:—
» » konservering	503:43
» extra arbetshjälp	4.929:03
» reskostnader	250:—
Gåvomedel	4.638:58
Summa kr.	15.264:37

Gåvor:

Kontant:

Triangeln, Förenade Kaffeimportörers Rosteri A.-B. genom Direktör Herman Lindquist	3.000:—
Doktorinnan Anna Pauli	1.000:—
Aktiebolaget Gamlestadens Fabriker genom Direktör Knut J:son Mark...	500:—
Direktör Gustaf Werner	250:—
Generalkonsul Karl Lithman	50:—
Givare som önskar vara okänd	20:—
Summa kr.	4.820:—

In natura:

A.-B. Lorentz H. Christiansen, genom köpman Nils Elfvin, ett parti hyvlat trävirke för inredning av magasin.

Nyförvärv till samlingarna. För dessa ber jag få hänvisa till följande redogörelse.

Till alla dessa givare, som genom sina gåvor underlättat arbetet vid avdelningen och utökat dennas samlingar står avdelningen i största tacksamhetsskuld, och jag ber härmed få framföra ett varmt tack för det visade intresset och välviljan.

Nyförvärv.

Nordamerika.

Den ojämförligt viktigaste tillökningen av avdelningens förvärv från Nordamerika utgöres av en representativ samling från eskimåerna i Angmagssalik, Öst-

grönland. I samlingen inrymmes bl. a. en sommardräkt av sälskinn för kvinna av ett numera övergivet snitt, den synnerligen enkla innedräkten för kvinna, underpäls för man, div. verktyg m. m. Den har kommit avdelningen tillhanda genom byte med Nationalmuseet i Köpenhamn, vilket från Göteborg i utbyte erhållit föremål ur samlingarna 16.5 och 28.1. Föremålen från Angmagssalik ha monterats i samband med en nyordning av eskimåsamlingarna och blevo i februari 1933 tillgängliga för allmänheten.

Genom inköp av en barkkanot från Tête de Boule-indianerna vid St. Maurice River, Quebec, Canada, har museets samling av farkoster utökats med ännu ett nummer. Säljaren av kanoten meddelar i ett brev till framlidne intendenten, att den byggdes 1930 vid Kempt Lake av Tête de Boule-indianen Dubé, »en gammal man». Från samma stam inköptes samtidigt några andra föremål såsom en ask av björknäver, ett par sommarmockasiner samt ett par snöskor för man.

Från *Mexiko* har samlingarna ökats genom inköp av några etnografiska föremål, däribland en vävstol med tillbehör från Mitla.

Från Nordamerika är till sist endast att anmäla förvärvet av en stenhammare från trakten av Hulett, Wyoming. Det är hr Louis Callquist, som ånyo visat sin minnesgodhet mot avdelningen genom att skänka detta föremål.

V ä s t i n d i e n.

Avdelningens västindiska samlingar ha utökats genom en vetenskapligt intressant samling arkeologiska stenverktyg, spetsar o. d. från trakten av Old Harbour på Jamaica. Samlingen, som är en gåva av kaptenen vid Kungl. Flottan, A. F. Scholander, har bearbetats av fil. dr Sven Lovén, vilken även publicerat resultaten av denna bearbetning (se vidare under rubr. vid avdelningen publicerade arbeten).

S y d a m e r i k a.

De sydamerikanska förvärven kunna som vanligt delas i *arkeologiska* och *etnografiska*.

Bland de förra märkas från Peru ett par synnerligen vackra föremål, vilka avdelningen inköpt av Sr. Guillermo Schmidt y Pizarro. Det är dels ett stycke av en vacker fjädermosaik från Huacho (fig. 1), dels en s. k. »tejido orejera», d. v. s. ett utmärkt vackert arbetat textilföremål av en typ, som enligt vissa förmodanden skulle ha utgjort ett slags öronprydnad (fig. 2). Fyndplatsen för detta förvärv, vilket får betraktas som mycket sällsynt, är Las Francas, Nasca.

Från Peru har avdelningen slutligen genom köp från hr Knut Hallstén, Stockholm, förvärvat en mindre arkeologisk samling bl. a. några kokaväskor och fragment av textilier.

Ävenledes genom inköp har den columbianska arkeologiska samlingen vid museet ökats med två nummer, nämligen tvenne lerkärl med ringfot från Cauca av en i museet förut ej representerad typ.

Det största förvärvet av sydamerikansk arkeologi kommer dock från argentinskt område. Dels har sålunda svenske konsuln i Santos, Oscar Lundqwist, haft vänligheten skänka en sländtrissa samt en samling pilspetsar av sten från Territorio del Chubut, insamlade av konsul Lundqwist under hans vistelse i Pata-

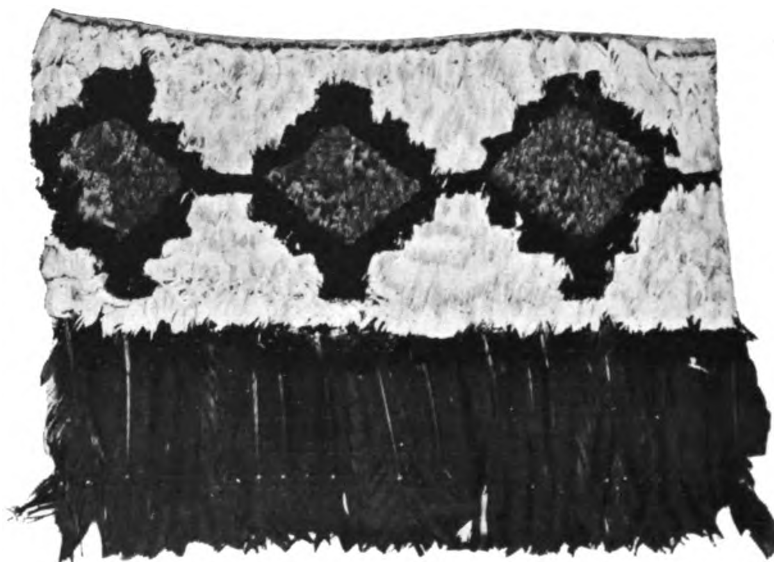

Fig. 1. Stycke av fjädermosaik från Huacho, Peru. (G. M. 32. 19. 1.) 1:4.

gonien under början av 1900-talet, dels har museet under slutet av året erhållit de arkeologiska samlingar, vilka fil. kand. Stig Rydén under fältarbete för museets räkning i Argentina lyckats hemföra. Från kand. Rydéns resa föreligger jämväl etnografiska samlingar från Chacostammar, för vilka en närmare redogörelse kommer att lämnas i nästa årstryck. I detta sammanhang vill jag dock redogöra för fil. kand. Rydéns expedition i Argentina, från vilken han återvände den 20/2 1933.

Planerna för resan hade uppgjorts i intimt samarbete med Universitetsmuseet i Tucumán, vars direktör, dr A. Métraux, under början av året gjorde ett studiebesök vid Göteborgs museum. Enligt den ursprungliga planen skulle undersökningarna omfatta grävningar i La Candelaria, *chullpa*-undersökningar i Bolivia i samband med ytterligare studium av chipaya-indianerna från dr Métraux' sida samt andra undersökningar av etnografisk-arkeologisk karaktär. Emellertid måste av olika anledningar, bl. a. friherre Nordenskiölds bortgång och oroligheterna mellan Bolivia—Paraguay, vissa ändringar företagas i den ursprungliga planen. Sålunda kunde endast grävningarna i La Candelaria programenligt genomföras. Gravfynden å denna fyndplats härstamma med största sannolikhet från de praktiskt taget okända Lules-Tonocotes. Karakteristiskt för deras gravskick är begravning av vuxna i stora lerkärl, vilka ofta äro mer än meterhöga

Fig. 2. Egendomligt textilarbete från Las Francas, Nasca. (G. M. 32. 19. 2.) C. 2:7.

(fig. 3). I gravurnorna förekomma, dock ganska sällsynt, gravgåvor t. ex. små vackra kärl med ristad ornamentik (fig. 4). Bland boplatsfynden förekomma som en sällsynthet jämväl fragment av en målad keramik. Så snart detta material, vilket torde kunna beräknas till omkring 1.000 nummer, hunnit att konserveras, ett arbete som dock till största delen tillsvidare måst uppskjutas av brist på penningmedel, kommer detsamma att publiceras av kand. Rydén.

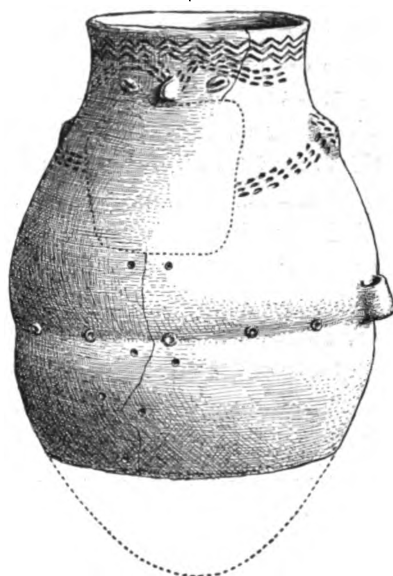

Fig. 3. Gravurna från La Candelaria, Argentina. Det streckade partiet under ansiktet rekonstruerat. 1:16.

Då budskapet om Erland Nordenskiölds död nådde dr Métraux och fil. kand. Rydén, uppgav den förre planerna på en expedition till bolivianska höglandet. Rydén företog då, för att skaffa museet etnografiska samlingar från tapieteindianerna (= de ashluslayindianer från vilka på Göteborg museum finnas av Riksmuseet deponerade samlingar gjorda av Erland Nordenskiöld) en resa till bolivianska Chaco, varest han hade förmånen att i en månad få vistas på ingeniör Gustaf Forselius' estancia La Laguna. Då oroligheterna mellan Bolivia och Paraguay omöjliggjorde vidare uppehåll inom detta område, avreste Rydén till tobaindianerna vid Rio Pilcomayo, vilka han studerade i 2 månader med kvarter på den engelska missionsstationen El Toba vid Sombrero Negro.

Under förberedelserna för resan till Candelaria och den senare inhiberade expeditionen till bolivianska höglandet företog fil. kand. Rydén studieresor till Salta och San Antonio de los Cobres. Under väntan på inresetillståndet till bolivianska Chaco deltog kand. Rydén i ordnandet av samlingar i Tucumánmuseet samt bearbetade detta museums material från La Candelaria i och för publicering i förhandlingarna från amerikanistkongressen i La Plata 1932.

Fil. kand. Rydéns resa har möjliggjorts förutom av egna medel tack vare välvilliga kontantbidrag av Hvitfeldtska stipendieinrättningen och direktör Knut

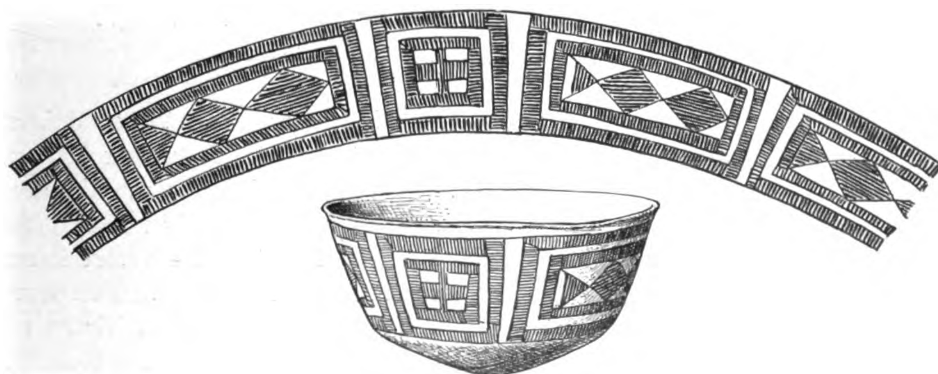

Fig. 4. Lerkärl funnet i en gravurna. La Candelaria. 1:4.

J:son Mark, varjämte kand. Rydén åtnjutit lön från museet. Generalkonsul Axel A:son Johnson beviljade fria resor med Rederiaktiebolaget Nordstjernans fartyg, varjämte utrustningsbidrag in natura lämnats av direktör E. H. Jansson och förste baningeniör C. Höjer.

Gå vi nu till de *etnografiska* förvärven från Sydamerika, ha vi att nämna en samling huvudsakligen bestående av föremål från chipayaindianerna i Bolivias högland, från vilka museet förut äger en monografisk, vacker samling. Liksom vid det föregående förvärvet av föremål från denna stam, behandlat av Erland Nordenskiöld i föregående årstryck, har även denna lilla chipayasamling, omfattande några slungor, flöjter, en kvinnoskjorta m. m. kommit museet tillhanda genom byte med Universitetsmuseet i Tucumán. Dettas föreståndare, den förut omnämnde dr A. Métraux, har dessutom ökat samlingarna med några personliga gåvor från förut nämnda område, varjämte han skänkt avdelningen ett par mockasiner från Pilaga-indianerna, en stam vid nedre Rio Pilcomayo tillhörande den s. k. Guaikurú-gruppen.

Från Sydamerika vill jag slutligen omnämna, att professor Arthur Posnansky i La Paz haft vänligheten tillställa museet prov på frosthärdig indianpotatis. Av dessa lät friherre Nordenskiöld prov avsändas till Svalöf, vilka där omhändertogos av dåvarande docenten nuvarande professor Carl Hammarlund. Försök att omplantera dessa och andra tidigare (1931) erhållna potatisprover från Bolivia ha för vetenskapen medfört så intressanta och betydelsefulla resultat, att det visat sig nödvändigt för professor Hammarlund att fortsätta undersökningarna i Bolivia. Som resan redan är säkerställd och initiativet till denna forskningsresa tagits av undertecknad, har etnografiska avdelningen lyckats försäkra sig om löftet att erhålla etnografiska samlingar från det bolivianska höglandet, samlingar som hittills nästan fullständigt saknas i museets för övrigt mycket rikhaltiga samlingar från Bolivia.

Afrika.

Från Afrika kunna denna gång blott några smärre nyförvärv anmälas. Det är dels två pipor överlämnade av franske konsuln i Göteborg, monsieur Fiez-Vandal, samt en dolk och några pilar, de sistnämnda gåvor av överingeniör Otto J. Gavuzzi, Göteborg.

Oceanien.

Samlingarna från Melanesien ha under året ökats genom en gåva av doktorinnan Hildur Palmqvist, Tierp, som överlämnat 12 stycken träskulpturer och andra etnografika från nordligaste Nya Pommern. Träfigurerna i denna samling äro av gammal god kvalitet, på sin tid insamlade av den kände svensken Karl Vilhelm Öberg, och då museet ej förut ägde någon dylik samling, är det av stort intresse, att vi erhållit prov på denna egenartade träsniderikonst. I fig. 5 se vi prov på en av figurerna från Nya Pommern.

Från Melanesien äro också 1 båge och 15 pilar, vilka fru Olof Hallberg, Göteborg, överlämnat som gåva till avdelningen.

Depositioner:

I september överlämnade redaktör Ragnar Fleege som deposition 12 st. träsniderier, s. k. *malangans*, från ön Tabár i Bismarcksarkipelagen.

Under året har till konsul Carl Ossian Kjellberg återlämnats en samling peruanska lerkärl vilka denne år 1928 lät deponera i museisamlingarna.

Samtliga av framlidne intendenten, friherre Erland Nordenskiöld och friherrinnan Olga Nordenskiöld deponerade samlingar ha sammanförts och värderats i och för inlösen till avdelningen. Den av t. f. intendenten föreslagna summan, kr. 2.500:— har av friherrinnan Olga Nordenskiöld godkänts. Då avdelningens anslag ej torde kunna räcka till för detta ändamål, är det t. f. intendentens förhoppning, att depositionerna skola kunna inlösas med gåvomedel.

Fig. 5. Träfigur för kultändamål från Herbertshöhe, Nya Pommern. (G. M. 32. 20. 5.) 1: 10.

Vård av samlingar, utställningar m. m.

I februari månad öppnade friherre Erland Nordenskiöld en mycket stor nyförvärvsutställning omfattande dels arkeologiska samlingar från Peru, dels etnografiska från stammarna canella och apinayé i östra Brasilien samt chipayaindianerna i Bolivias högland nära gränsen mot Chile. I november öppnade undertecknad årets andra utställning av nyförvärv omfattande samlingar från Peru.

I de utställda samlingarna ha endast en del smärre omändringar företagits, sålunda har museets vackra samlingar från Tiahuanaco sammanförts till ett rum från att förut ha varit spridda på ett par ställen.

Det har synts mig av största vikt att kunna tillvaratagа möjligheterna att skapa ordentliga magasin för de föremål, vilka på grund av det starkt begränsade utrymmet ej kunna utställas. Hr Björn Thörnborg har därför fått påbörja inredandet av lämpliga hyllverk o. d. för detta ändamål, vilket arbete till stor del måst utföras på extratid. Hr Thörnborg har nämligen blott en vakttjänstgöring av 4 timmar per dag, vilken tid till stor del måste upptagas av patrullering o. d.

Fotografisamlingen har ökats genom att avdelningen för 100 kronor av amanuensen Otto Thulin inköpt en samling skioptikonbilder från Thulin-Liljewalchs expedition i Guiana.

En del böcker i referensbiblioteket ha bundits. För novemberutställningen var en konservering av peruvävnader nödvändig.

Vid avdelningen ha under året tjänstgjort:

Intendenten Friherre Erland Nordenskiöld † $^{5}/_{7}$. Frånvarande på grund av sjukdom fr. o. m. $^{7}/_{3}$.

T. f. Intendent, Fil. lic. Karl-Gustaf Izikowitz $^{11}/_{7}$—$^{1}/_{9}$.

T. f. Intendent, Fil. d:r Walter Kaudern, fr. o. m. $^{1}/_{9}$.

Amanuenser:

Fil. lic. K. G. Izikowitz, $^1/_3$—$^{10}/_7$, $^1/_9$—$^{31}/_{12}$.

Fil. kand. Stig Rydén, hela året med rätt att förlägga tjänstgöringen utom museet fr. o. m. maj.

Fil. stud. Henry Wassén, hela året.

Fil. lic. Izikowitz tjänstgöring som t. f. intendent upptogs av det löpande arbete, som delvis under friherre Nordenskiölds långa sjukdom ej kunnat utföras. Detta gäller i synnerhet korrespondensen. Fil. lic. Izikowitz utverkade dessutom av friherrinnan Olga Nordenskiöld tillstånd att den bortgångne intendentens värdefulla privatbibliotek vid familjens avflyttning från staden fick kvarstanna i Göteborg, där det tills vidare deponerades på stadsbiblioteket. Sedan undertecknad förordnats som t. f. intendent, var Izikowitz under hösten sysselsatt med museisamlingarna och mot slutet av året med ordnandet och katalogiseringen av det nordenskiöldska biblioteket i och för upprättandet av en katalog för dettas värdering.

Fil. stud. Henry Wassén har under sin tjänstgöring vid avdelningen varit sysselsatt med korrespondensen, avdelningsbiblioteket, utfört katalogiseringsarbete m. m. Kand. Wassén var under tiden september till årets utgång speciellt sysselsatt med omskrivning av katalogerna i samband med en revision av samlingarna. Utom de i det följande upptagna uppsatserna har kand. Wassén under hösten dessutom färdigställt ett manuskript »Cuentos de los Indios Chocós», utgörande av Erland Nordenskiöld under expeditionen till Panamanäset 1927 upptecknade chocósagor, försedda med noter och komparativa anmärkningar av Wassén. Detta manuskript har lämnats till tryckning i Journal des Américanistes de Paris.

Fil. kand. Stig Rydén skötte under tiden före sin utresa katalogiserings- och utställningsarbete. För hans resa till Argentina har i det föregående redogjorts.

Själv har undertecknad under hela året fortsatt utarbetandet av ett tidigare påbörjat verk om konsten hos Toradja i Central-Celebes.

Vid avdelningen har dessutom fil. d:r Sven Lovén bedrivit vetenskapligt arbete hela året. Utom den nyssnämnda bearbetningen av en arkeologisk samling från Jamaica har han fortsatt arbetet på ett större sammanfattande verk om den tainiska kulturen i Västindien.

Under året har avdelningen bl. a. besökts av följande forskare: D:r Henry Balfour, d:r Kaj Birket-Smith, d:r George G. Heye, d:r A. Métraux, d:r Heinrich Snethlage, prof. Carl Hammarlund.

Följande avhandlingar och uppsatser behandlande avdelningen tillhörigt material eller utarbetade på denna ha under året utkommit:

Izikowitz, Karl-Gustaf: Les instruments de musique des Indiens Uro-Chipaya: Revista del Instituto de Etnologia de la Universidad Nacional de Tucumán, Tomo II, Entrega 2 a, pp. 263—291. Tucumán, 1932.

» 2) Une coiffure d'apparat d'Ica (Pérou): Revista del Instituto de Etnologia de la Universidad Nacional de Tucumán, Tomo II, Entrega 2 a, pp. 317—345.

Izikowitz, Karl-Gustaf: 3) Sur l'origine de la téchnique de pseudo-vélour péruvienne: Journal de la Société des Américanistes de Paris, t. XXIV, 1932.

» 4) Div. recensioner i Ymer av etnogr. litteratur.

Kaudern, Walter: ERLAND NORDENSKIÖLD in memoriam: Svensk Geografisk Årsbok 1932. Lund.

Linné, S.: Contribution à l'étude de la céramique sudaméricaine: Revista del Instituto de Etnologia de la Universidad Nacional de Tucumán, Tomo II, entrega 2 a, pp. 199—232. Tucumán, 1932.

Lovén, Sven: Stone dart points from the district of Old Harbour (Jamaica) and qualified flint artifacts from the Antilles: Revista del Instituto de Etnologia de la Universidad Nacional de Tucumán, Tomo II, Entrega 2 a, pp. 133—138. Tucumán, 1932.

Métraux, Alfred: Chipayaindianerna, en folkspillra från en förgången indinsk kultur: Ymer. Årg. 1932, H. 2 o. 3, pp. 233—271. Stockholm.

Nordenskiöld, Erland: La Conception de l'âme chez les Indiens Cuna de l'Isthme de Panamá (La signification de trois mots cuna, *Purba*, *Niga* et *Kurgin*): Journal de la Société des Américanistes de Paris, t. XXIV, 1932, p. 5—30.

» 2) Ibeorgun — Cunaindianernas största kulturhero: Jorden Runt, april 1932, pp. 209—217. Stockholm.

» 3) Faiseurs de miracles et voyants chez les Indiens Cuna: Revista del Instituto de Etnologia de la Universidad Nacional de Tucumán, Tomo II, Entrega 2 a, pp. 459—469. Tucumán, 1932.

Salathé, Georges: Les Indiens Karimé: Revista del Instituto de Etnologia de la Universidad Nacional de Tucumán, Tomo II, Entrega 2 a, pp. 297—316. Tucumán, 1932.

Wassén, Henry: La visite de l'Indien Cuna *Rubén Pérez Kantule* au Musée de Gothembourg en 1931: Journal de la Société des Américanistes de Paris, t. XXIV, 1932, p. 235—243.

» 2) Le Musée Ethnographique de Göteborg et l'oeuvre d'Erland Nordenskiöld: Revista del Instituto de Etnologia de la Universidad Nacional de Tucumán, Tomo II, Entrega 2 a, pp. 233—262. Tucumán 1932. Avec une introduction de *A. Métraux*.

» 3) Selk'nam, en vacker runa över ett snart utdött folk, (Recension av *Martin Gusinde:* Selk'nam. Mödling bei Wien 1931): Ymer. Årg. 1932, H. 1, pp. 106—110. Stockholm.

Göteborg i maj 1933.

WALTER KAUDERN
t. f. Intendent.

ERLAND NORDENSKIÖLD

*** 19/7 1877 † 5/7 1932**

Uti icke vanlig förening och i icke vanligt mått ägde Erland Nordenskiöld de egenskaper, som äro förutsättningar för en stor forskargärning. Sin etnografiska samling hopbragte han genom målmedveten energi, med en lidelsefull hängivenhet, som drev honom att sätta in alla sina krafter, att offra sig själv för verket. Och genom sin personlighets auktoritet vann han hemma och ute det understöd han behövde.

Hans samlingar voro för honom icke döda ting. Det har vittnats huru han i sällsynt grad förstod att vinna förtroende hos de primitiva stammar, vilkas liv han

studerade. Han trängde allt djupare in i deras förhållanden och deras historia. Från föremålen kom han till vad som låg i och bakom dem, den andliga odlingen. Han kunde länge och intensivt följa en detalj, som lovade att sprida ljus över ett problem, men han ägde ock den fantasi, som upptäcker de stora sammanhangen.

Sålunda skapade Erland Nordenskiöld under knappa två decenniers oavlåtliga arbete den sydamerikanska samling, som genom sitt omfång och sin rikedom blivit en av vårt museums yppersta avdelningar, och som tillerkänts en hög rang inom vetenskapens internationella värld. Han har sin plats i raden av de forskare, som hedrat vårt land och gjort vår stad känd. Med djup tacksamhet och vördnad för detta livsverk skall Göteborgs Museum bevara minnet av Erland Nordenskiöld.

Otto Sylwan.